

SMJERNICE I INFORMACIJE ZA RODITELJE/STARATELJE, UČENIKE I STUDENTE U VEZI POČETKA NASTAVE U ŠKOLAMA

Draga djeco, poštovana omladino, cijenjeni roditelji,

Predstoji nam početak školske godine. Proljeće 2020. donijelo je mnoge promjene u društvu općenito, pa tako i u obrazovnom sistemu. Kao što znamo, nastava u prethodnoj školskoj godini završena je po principu “online komunikacije”. Također znamo da još uvijek nije prestala opasnost od zaraze novim koronavirusom (kako ga stručno nazivamo SARS-CoV-2) i oboljenja koje ovaj virus izaziva (čiji je stručni naziv COVID-19). Ponovno otvaranje školskih objekata tokom pandemije COVID-19 predstavlja veliku odgovornost svih nas uzimajući u obzir da su porodice, a posebno djeca i mladi, izloženi mnogim stresorima, socijalnoj distanci i drugim neophodnim mjerama. Međutim, obrazovanje ima jednu od najznačajnijih funkcija u svakom društvu. Kroz obrazovni sistem se, između ostalog, razvija osjećaj za vlastitu kulturu, poštivanje principa i solidarnost, njeguju životne vještine, znanje i rasuđivanje. Škola ima ključnu ulogu i ogroman uticaj na zdravlje, dobrobit, rast i razvoj učenika, te njihovih porodica. Škola ima ulogu da kroz proces odgoja i obrazovanja da veliki doprinos da od osobe nastane čovjek – isti onaj učeni čovjek koji će nekada u budućnosti raditi, između ostalog, na zaštiti zdravlja stanovništva i rješavati neke nove potencijalne zdravstvene probleme. A to se ne može bez odgoja i obrazovanja.

U apsolutno svim oblastima života i rada čovjeka u ovo izazovno doba postoji rizik od zaraze. Međutim, Služba za školsku higijenu Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, zajedno sa epidemiolozima Instituta, kriznim šabovima, Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, prosvjetnim radnicima, pripremila je Proceduru za rad odgojno-obrazovnih ustanova – vodič za unapređenje biosigurnosti u kontekstu COVID-19. Preporuke sadržane u ovoj Proceduri su namijenjene zaposlenicima osnovnih i srednjih škola i visokoškolskih ustanova, te roditeljima i djeci. Radeći multidisciplinarno – svi zajedno i svako sa svog aspekta – osmislili smo i uspostavljamo cjelokupan sistem da rizik od zaraze u školi smanjimo na minimum. Kroz uspostavu ovog sistema svi ćemo biti odgovorni za dio obaveza koje možemo i moramo ispoštovati – svako od nas – zdravstveno osoblje, osoblje u školama, učenici i studenti, roditelji djece. Cilj ovih preporuka je obezbijediti normalno funkcionisanje obrazovnog sistema u školskim objektima, obezbjeđujući sigurnost i adekvatnu zaštitu zdravlja kako učenika i studenata, tako i nastavnog osoblja i svih zaposlenika, a time i cjelokupnog društva.

U nastavku, donosimo vam smjernice za vaše ponašanje u i izvan školske zgrade koje će doprinijeti smanjenju rizika za zarazu, kao i informacije koje su neophodne da znate prije nego nastava u školama počne. Poštovani roditelji, molimo vas da pročitate ove smjernice i informacije za vaše ponašanje, te da ove informacije objasnite vašoj djeci, posebno onim najmlađima. Poštovana omladino, molimo vas da pročitate ov smjernice i informacije za vaše ponašanje.

Izdvojene smjernice i informacije za roditelje/staratelje

Školski krizni operativni tim. Svaka škola će imati svoj operativni krizni tim koji će koordinirati događanja u školi. Služba za školsku higijenu Instituta, kao i niz drugih institucija biće svakodnevno podrška školi u provođenju svih propisanih preventivnih higijenskih i zaštitnih mjera.

Priprema školskih objekata. Služba za školsku higijenu Instituta je tokom ljetnog raspusta izvršila tri ciklusa dezinfekcije u školskim objektima. Osoblje svake škole pobrinulo se da škole budu čiste i uredne, pripremajući ih za vaš prvi dolazak.

Pratnja učenika nižeg uzrasta. Roditelj/staratelj dovodi i odvodi dijete iz ustanove na način da je u pratnji jednog djeteta uvijek jedna odrasla osoba/roditelj/staratelj. Kada god je moguće, u pratnji svakog pojedinog djeteta uvijek treba biti ista osoba ili se izmjenjuju dvije odrasle osobe. U pratnji djeteta treba biti odrasla osoba koja živi u istom domaćinstvu s djetetom, te upravo ona osoba koja je, u odnosu na druge osobe koje bi mogle dovesti i odvesti dijete, uključena u takav tip dnevnih aktivnosti da je njena mogućnost zaraze koronavirusom najmanja. U pratnji djeteta treba biti odrasla osoba koja ne spada u rizičnu skupinu za obolijevanje od COVID-19, tj. nije starije životne dobi (65 i više godina), niti je hronični bolesnik. Roditelji/staratelji ne smiju dovesti niti odvesti djecu iz ustanove niti ulaziti u vanjske prostore (dvorište, vrt, igralište) i unutrašnje prostore ustanove ako imaju simptome respiratorne infekcije, ili koji su pod rizikom da su mogli biti u kontaktu s osobama pozitivnim na koronavirus, ili su pod sumnjom da bi mogli biti zaraženi koronavirusom, a pogotovo ako su u samoizolaciji (tada ne smiju izlaziti iz kuće).

Ulazak u školu. Sve informacije o učenicima škola će organizovati na način da roditelji dobiju putem društvenih mreža od strane učitelja ili razrednika, te na taj način smanje dolazke u ustanovu na najmanju moguću mjeru. Ograničit će se ulasci u školske objekte svim osobama koje nisu zaposlenici istog ili nemaju saglasnost Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK, te opravdanu potrebu za boravak u kontekstu aktuelne situacije. Izuzetak će biti ustanove i organizacije koje su zadužene za provođenje i kontrolu ovih preventivnih higijenskih i protivepidemijskih mjera, provođenje DDD poslova i zdravstvenog nadzora nad hranom i vodom u objektu, praćenje i evaluaciju zdravstvenog stanja djece i zaposlenika, te provođenje preventivne zdravstvene zaštite u školama i fakultetima i aktivnosti edukativnog karaktera bliske trenutnoj situaciji.

Ponašanje zaposlenika, učenika, studenata i roditelja/staratelja izvan ustanove. Izvan ustanove svi smo dužni da se pridržavamo što je više moguće pravila kojima se smanjuje mogućnost zaraze (izbjegavanje mjesta gdje se okupljaju osobe, izbjegavanje koliko je moguće javnog prijevoza, dosljedno provođenje socijalne distance i higijene, nošenje maske i sl.).

Djeca s poteškoćama. Djeca kojoj je neophodna dodatna podrška ili podrška asistenta (oštećenja vida, sluha, oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju, oštećenja organa i organskih sistema, intelektualne teškoće, poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja, postojanje više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju), ne moraju obavezno biti pod povećanim rizikom za zarazu koronavirusom u smislu pojačane osjetljivosti njihovog organizma na novi koronavirus.

Mjerenje temperature. Roditelji/staratelji imaju obavezu izmjeriti tjelesnu temperaturu djetetu svaki dan prije dolaska u ustanovu, te vrijednost izmjerene temperature upisati u za to namijenjenu svesku u kojoj će biti pregled svih izmjerenih vrijednosti tjelesne temperature, ili napomenuti stariju djecu da to samostalno i odgovorno obave. Ukoliko dijete ima temperaturu ne dovodite ga u školu nego se javite telefonom učitelju ili razredniku i svojoj ambulanti porodične/obiteljske medicine.

Izdvojene smjernice i informacije za starije učenike i studente

Dezinficiraj obuću prilikom ulaska u školu. Na svim ulazima u školu biće postavljene dez-barijere za obuću kakve ste već viđali ispred mnogih objekata. Dez-barijere nemojte zaobilaziti, preskakati, izbjegavati, ali prilikom stajanja u ove dez-barijere budite oprezni.

Operi i dezinficiraj ruke prilikom ulaska u školu. Odmah nakon ulaska u školu operi ruke sapunom i vodom i izvrši dezinfekciju ruku. Ukoliko za to postoji mogućnost, pranje ruku obavi prije ulaska u svoju grupu ili razred i svoju prostoriju, ali nemoj praviti gužvu u i ispred toaleta. Ukoliko u tvojoj učionici postoji česma, ruke operi tamo jer ćeš na taj način izbjeći gužvu. Nakon pranja ruku sapunom i vodom, za sušenje ruku koristi papirnate ubruse ili maramice za jednokratnu upotrebu koje nakon korištenja trebaš odbaciti u kantu za otpad. Potom dezinficiraj ruke. Mlađa djeca prednost trebaju dati higijenskom pranju ruku sapunom i vodom 20 sekundi naspram česte dezinfekcije zbog mogućnosti oštećenja kože ruku ili stavljanja ruku u usta. Sredstvo za dezinfekciju nanesi na suhe i čiste dlanove u količini od 1 do 2 ml (obično jedan potisak na dozatoru ukoliko postoji). Dlanove i područje između prstiju trljaj dok se ne osuše, a sredstvo ne trebaš ispirati. Pranje ruku provodi nakon kihanja, kašljanja, plača, jela, obavezno prije i nakon korištenja toaleta i sl.

Održavaj udaljenost od drugih osoba koliko god možeš. Nastava će se organizovati na način da se osigura u što većoj mjeri fizički razmak, koliko god je to moguće.

Koristi masku za lice i vizir. Učenici prvog razreda osnovne škole nosit će vizier, posebno na časovima b/h/s jezika i književnosti, a prema mogućnostima i učenici trećeg razreda prilikom usvajanja drugog pisma i prvog stranog jezika. Stariji učenici i studenti treba da nose maske konstantno. Dok se koristi maska vrlo često se radi upravo ono što se ne bi smjelo: konstantno se dodiruju nos, usta i oči namiještajući masku, jedna te ista maska se koristi mnogo duže od dozvoljenog vremena korištenja maske. Nošenje rukavica nije preporučljivo, prednost se daje učestalom pranju i dezinficiranju ruku. Zbog lažnog osjećaja zaštićenosti olakšan je kontakt i prenos mikroorganizama sa predmeta na predmet putem rukavica koje nije nemoguće mjenjati redovno koliko bi trebalo.

Skidanje zaštitne maske. Privremeno je dozvoljeno da skineš zaštitnu masku u sljedećim situacijama:

- kada se baviš sportskim i drugim fizičkim aktivnostima,
- na časovima muzičke kulture prilikom pjevanja,
- ukoliko nošenje zaštitne maske ugrožava ili narušava tvoje zdravstveno stanje (ukoliko imaš neko oboljenje koje nije COVID-19, ukoliko imaš alergijsku reakciju, i sl.),

- kada konzumiraš jelo i piće,
- ukoliko postoje barijere poput pleksigasa koje osiguravaju fizičku prepreku između osoba,
- na časovima b/h/s jezika i književnosti i prilikom usvajanja drugog pisma i prvog stranog jezika (kako je objašnjeno u prethodnom dijelu teksta).

Mobiteli. Ne preporučujemo ti korištenje mobitela u školi obzirom da su mobiteli veoma često higijenski neadekvatno održavani.

Kretanje učenika i studenata po ustanovi. Prolazak kroz zajedničke prostorije izbjegavaj i skrati na minimum, a ako je navedeno neophodno, prođi kroz zajedničke prostorije dok druge osobe ne prolaze, te ne dodiruju površine i predmete.

Ponašanje zaposlenika, učenika, studenata i roditelja/staratelja izvan ustanove. Izvan ustanove svi smo dužni da se pridržavamo što je više moguće pravila kojima se smanjuje mogućnost zaraze (izbjegavanje mjesta gdje se okupljaju osobe, izbjegavanje koliko je moguće javnog prijevoza, dosljedno provođenje socijalne distance i higijene, nošenje maske i sl.).

Karakteristike prostora za odvijanje nastave. Sve časove imat ćeš u jednoj učionici kako bi se izbjeglo bespotrebno kretanje.

Organizacija sjedenja u školskim klupama. Sjedit ćeš sam/a u klupi, a klupa u kojoj sjediš biće udaljena od drugih klupa oko 1,5 metar.

Odmori. Za vrijeme odmora ne napuštaj svoju učionicu i ne izlazi u školsko dvorište.

Učenička i studentska oprema. U torbi treba da imaš minimalnu količinu stvari koje su neophodne, te svoju opremu i pribor ne dijeli s drugima. Donošenje igraćaka i suvišne hrane izbjegavaj, osim redovnog obroka kojeg bi trebalo da donosiš od kuće.

Mjerenje temperature. Starije učenike i studente molimo da budu odgovorni i izmjere tjelesnu temperaturu kod kuće, te vrijednosti upišu za to namijenjenu svesku. Ukoliko imate temperaturu ne dolazite u školu nego se javite telefonom razredniku i svojoj ambulanti porodične/obiteljske medicine.

VAŽNO: Protokol postupanja u slučaju pojave simptoma

Iako se često čuje da se ne zna kako reagovati u slučaju pojave simptoma kod djeteta ili nastavniku školi, zapravo nije tako. U školi postoji protokol u slučaju pojave simptoma ili bilo kakve sumnje na zarazu novim koronavirusom.

Simptomi respiratorne infekcije. Posebno treba obratiti pažnju na simptome respiratorne infekcije koji upućuju na COVID-19, a to su: groznica (izmjerena povišena tjelesna temperatura, ili osjećaj groznice ili drhtavica), ili najmanje sljedeće: bolno grlo, kašalj, curenje iz nosa; ili

zapušenje nosa, kratak dah; ili otežano disanje, bol u mišićima, gubitak mirisa i okusa; ili proljev.

Mjerenje temperature kod učenika i studenata kod kuće. Roditelji/staratelji imaju obavezu izmjeriti tjelesnu temperaturu djetetu svaki dan prije dolaska u ustanovu, te vrijednost izmjerene temperature upisati u za to namijenjenu svesku u kojoj će biti pregled svih izmjerenih vrijednosti tjelesne temperature.

Mjerenje temperature kod učenika i studenata kod kuće. One starije učenike i studente molimo da budu odgovorni i izmjere tjelesnu temperaturu kod kuće, te vrijednosti upišu za to namijenjenu svesku.

Postupanje u slučaju povišene tjelesne temperature. U slučaju povišene tjelesne temperature roditelji/staratelji ne smiju dovesti ili poslati dijete, a stariji učenici i studenti ne trebaju dolaziti u odgojno-obrazovnu ustanovu, već se svi javljaju telefonom ustanovi (učitelju, razredniku, predstavniku studenata ili drugoj zaduženoj osobi) i svom ljekaru porodične/obiteljske medicine. Ako učenici ili studenti razviju simptome COVID-19 tokom boravka u ustanovi, učitelj, razrednik, pedagog ili drugi nadležni zaposlenik kojeg odredi škola odmah će obavijestiti roditelje, koji u najkraćem mogućem roku moraju doći po dijete, te poštovati sve mjere zaštite (maska, fizička udaljenost, pranje i dezinfekcija ruku). Ni stariji učenici i studenti u ovakvoj situaciji neće biti pušteni da bez nadzora odlaze kući. Sa povišenom temperaturom i drugim simptomima zarazne bolesti zaposlenici neće raditi, brinuti se o učenicima, studentima, niti dolaziti u prostor ustanove.

Prostorija za izolaciju. Kod svake promjene zdravstvenog stanja, učenik ili student će biti premješten u sobu za izolaciju koja će biti obezbijedena od ranije i neće se koristiti za druge svrhe. Odmah će biti obaviješteni roditelji/staratelji. Provjerit će se zdravstveno stanje ostalih učenika, studenata i zaposlenika, i svaki sumnjivi slučaj će se izolovati. Ukoliko se procijeni da je neophodno, škola će pozvati hitnu medicinsku pomoć (124).

Rizični kontakt. Danas se ne može govoriti o nultom riziku. Međutim, da bi se procijenio rizik neophodni su valjani podaci, pa je zato potrebno precizno definisati šta je to „kontakt“ u smislu COVID-19. „Kontakt“ je svaka osoba s kojom ste bili u kontaktu **na sljedeći način**: nalazili ste se u krugu od 1 metar i manje od druge osobe duže od 15 minuta bez upotrebe odgovarajuće lične zaštitne opreme (maska za lice), ili ste bili u direktnom fizičkom kontaktu sa drugom osobom. Ukoliko ste bili u kontaktu na ovako opisani način, spadate u „visoko rizični kontakt“. Ukoliko niste bili u kontaktu na ovako opisani način (nego ste samo prošli pored osobe, razgovarali s osobom kratko i na udaljenosti, posebno na otvorenom prostoru, osoba nije kašljala ni kihala, niste bili u prisnom fizičkom kontaktu, ljubljenje, grljenje, srdačno dugotrajno rukovanje i slično, ili niste imali nikakav fizički kontakt), spadate u „nisko rizični kontakt“. U zavisnosti od procjene rizika (ili u bilo kojoj situaciji za koju se bude smatralo da je sumnjiva bez obzira na prethodni opis „kontakta“) potrebno je telefonski kontaktirati zdravstvenu ustanovu.

Bolesni učenik ili student. Mole se svi učenici i studenti ako imaju simptome respiratorne infekcije, ili koji su pod rizikom da su mogli biti u kontaktu s osobama pozitivnim na koronavirus, ili su pod sumnjom da bi mogli biti zaraženi koronavirusom, da se telefonom obrate

svom porodičnom/obiteljskom ljekaru. U tom slučaju **ne dolazite** u prostorije škole, nego se telefonom javite učitelju ili razredniku. Zbog veće koristi od ostanka kod kuće u ovakvim situacijama, preporučeno je odgojno-obrazovnim ustanovama da podstiču i opravdavaju ovakve izostanke, a apeluje se na roditelje/staratelje, učenike i studente da ovakve situacije **ne zloupotrebljavaju**. Škola će voditi evidenciju učenika koji imaju hronična nezarazna oboljenja i učenika čiji roditelji/staratelji ili članovi domaćinstva imaju hronična nezarazna oboljenja, te će se preventivne higijenske mjere maksimalno dosljedno provoditi u ovim slučajevima. Određene nastavne aktivnosti koje nose veći rizik za obolijevanje od COVID-19, ovi učenici izvodit će u smanjenom obimu ili neće izvoditi, što ne znači da neće biti prisutni na nastavi.

Sumnja ili dokazan pozitivan slučaj na COVID-19. U situacijama kada bi se desio pozitivan slučaj na COVID-19 ili se sumnja na pozitivan slučaj u nekoj grupi ili razredu, **neophodno je slijediti upute** nadležne Higijensko-epidemiološke službe lokalnog Doma zdravlja ili Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica. Ukoliko nadležni epidemiolog nakon analize kontakata procijeni da ostali učenici, studenti i nastavno osoblje iz istog razreda ili grupe mogu nastaviti sa radom, pratit će se zdravstveno stanje te grupe učenika, studenata i nastavnog osoblja narednih 14 dana. U slučaju potvrde COVID-19 kod učenika, studenta ili zaposlenika, prostor u kojem je osoba bila neće se koristiti, te prije čišćenja i dezinfekcije sačekat će se 24 sata.

Draga djeco, poštovana omladino, cijenjeni roditelji, **PANIKA NIJE OPCIJA, OPREZ I ODGOVORNOST JESU!**

Vaš INZ